

Zapahjau / 12.12.1944.

PROGRAM

KONZERVACIJE I OBRNOVE STAROG GRADA NOVIGRAD
NA DOBRI

I POLOŽAJ I HISTORIJSKI

Stari grad Novigrad na Dobri smješten je na jednoj stijeni desne obale u krasnoj dolini rijeke Dobre. Udaljen je od ceste Zagreb - Rijeka (kod motela "Dobra") 4,3 km., od ceste Karlovac -

Perspektiva grada iz
doline rijeke Dobre.

Netretić - Metlika - Novo Mjesto (u Stativama) 4,2 km., a od starog grada Dubovac u Karlovcu lijepom cestom preko sela Zagradci kroz pošumljeni predio 8 po km. Oko grada je bio lijepo uređjeni park, koji je danas zapušten.

Grad ima tlocrt, nepravilnog trokuta. Velika okrugla kula smještena je na sjeveru - na vrhu trokuta, a na druga dva ugla su još dvije okrugle kule. Na istočnoj i zapadnoj strani su dve male polukule izbačene iz platna zida. Među kulama su stambene zgrade izgrađene na kat.

Ulaz u grad.

Jedini ulaz u grad je s južne strane. Unutarnje dvorište je okruženo otvorenim arkadama. Grad je početkom ovog stoljeća temeljito obnovljen, tako da danas nema više ratnih naprava, od kojih se sačuvalo nekoliko strijelnica vrlo lijepog oblika.

Ne zna se tačno kad je Novigrad podignut, niti je poznato kada su ga dobili Frankopani, koji su ga najdulje imali u svojoj vlasti. Najstariji sačuvani podatak koji govori o Novigradu je iz 1495 godine. Nakon toga spominje se još 1550 i 1561 godine uz gradove Ribnik i Skrad. U ispravi iz 1558 god. o zapljeni imanja Stjepana Frankopana o Novigradu napisani su podaci, da je grad zidan, te da ima znatan prihod od mitnice na mostu preko Dobre, kuda je prolazila glavna cesta od Metlike za Budački i dalje prema Kladuši. Nadalje stoji da je ovaj feudalni posjed imao mnogo šuma, pašnjaka, oranica, voćnjaka i vinograda. Ispod grada je bio trg - mjesto gdje se trgovalo.

Južna vanjska fasada - prije posljednjeg rata.

1543 godine Turci su popalili gradove Ribnik, Metliku i Novigrad. 1578 godine opet Turci napadaju Novigrad i odvede 126 stanovnika ispod grada. Na opustošena Novigradska imanja Frankopani naseljavaju plemiće koji bježe sa turske granice. Na taj način povećavaju broj svojih vazala. Otkrišćem Zrinjsko - Frankopanske urote 1670 godine, grad je opljačkan. Nakon toga grad prelazi u posjed raznih vlasnika.

U Drugom Svjetskom ratu grad je zapaljen, pa danas stoji kao ruševina.

II PROGRAM AKCIJE I NAMJENA

Po svom prilično izuzetno lijepom položaju ovaj grad bi predstavljao privlačno turističko izletišće kako za domaće tako i za strane turiste, a naročito radi pogodnosti sportskog ribolova u rijeci Dobri, od koje je udaljen oko 100 metara. Konzervacijom i

Današnji izgled ulaza u grad. (Krovovi kula danas ne postoje).

restauracijom ovog starog grada sačuvao bi se jedan naš vrijedan historijski spomenik, koji bi se ujedno mogao i trebao urediti kao privlačan rekreaciono - turističko - ugostiteljski objekt. Radi toga predlažemo da se radovi na starom gradu Novigradu odvijaju u tri faze. U prvoj fazi radilo bi se na konzervaciji - uz obnovu oštećenog - glavnih i konstruktivnih zidova i elemenata, kao i na istraživačkim radovima, te na izradi projekta za kompletno dovršenje i uređenje grada. U drugoj fazi grad bi se obnovio rekonstrukcijom dvorišnih arkada i podizanjem krovova. U trećoj fazi izvelo bi se potpuno dovršenje grada kako bi mogao služiti novoj svrsi - turizmu. Radovi bi se u cijelosti izvodili uz saradnju i pod stručnim nadzorom Konzervatorskog zavoda u Zagrebu.

Za prvu i drugu etapu, koje predlažemo da se financiraju iz fonda za unapređenje kulturnih djelatnosti, potrebno je ukupno dinara 28,271.780,-, od čega bi učešće Narodnog odbora općine Duga Resa bilo 20 %, t.j. 5,654.356,- dinara, tako da bi ukupno za obje etape trebalo osigurati iz Fonda za unapređenje kulturnih djelatnosti pri Savjetu za kulturu NR Hrvatske 22,617.424 dinara.

Današnji izgled ulaza u grad s unutrašnje strane. Arkada u prvom planu u potpunosti je porušena.

Sjeverna kula

Kako po ovom programu za izvođenje radove prve etape - u 1963 godini treba osigurati ukupno 19,162.500 dinara, to bi uz učešće Narodnog odbora općine Duga Resa u visini 20 %, t.j. dinara 3,832.510,-, trebalo iz Fonda za unapređenje kulturnih djelatnosti pri Savjetu za kulturu NR Hrvatske dodjeliti za ovu etapu dinara 15,329.990,-.

III TEHNIČKI OPIS

Stari grad u Novigradu na Dobri gradjen je masivno zidovima od lomljenog kamena u krečnom mortu njestimično prošaranih starom tankom opekom. Zidanje u opeci vršeno je naročito kod svodova, lukova, te oko otvora u zidovima. Arkade sa dvorišne strane bile su ozidane od lomljenog kamena kombinirane sa starom tankom opekom. Medjuspratna konstrukcija nad prostorijama podruma i pri-

Zapadna polukula

zemlja bila je u većini drveni gradnik a rjedje svodjena, dok je stropna konstrukcija kata bila drveni grednik. Krovna konstrukcija bila je drvena sa strmim krovnim ploham, kako je to bilo onda uobičajeno. Grad je bio djelomično pokriven šindrom, a djelomično biber crijepom malog formata. Zidovi grada bili su ožbukani izvana i iznutra grubo i fino, a podovi odnosno stropovi prostorija obrađjeni prema namjeni istih.

Nakon požara, u kojemu je 1944 godine ovaj stari grad izgorio, nisu vršene nikakove obnove ili konzerviranja, te je isti u razdoblju do danas - pod uticajem atmosferilija - pretrpio znatna oštećenja zidova i svodova, tako da bi u potpunosti propao i pretvorio se u pravu ruševinu u koliko se najkasnije u toku 1963 godine ne pristupi konzerviranju konstruktivnih zidova uz obnovu istih tamo gdje ih je zub vremena učinio neupotrebljivim.

Najjače su od vremena nastradala dvorišna arkada jer su

Unutrašnje dvo-
rište, pogled
prema jugozapad-
nom uglu.

Unutrašnje dvo-
rište, pogled
prema jugoistoč-
nom dijelu.

Unutrašnjost
dvorca - ošte-
ćenja.

iste u potpunosti do temelja porušene i izuzev dva stupa od kojih je ostalo ukupno 60 - 70 cm visine nad terenom, što također treba porušiti pri izvođenju radova na konzervaciji, kako bi se dobila zdrava veza temeljima.

Konstruktivni zidovi dvorca se uglavnom još drže, ali su mjestimično više ili manje porušeni (na nekim mjestima do terena). Naročito su zidovi jako oštećeni oko otvera u zidovima (cca 80 %), jer je nad istima porušen luk, te je došlo do obrušavanja dijelova zida nad otvorima i okolnih njih. Na mjestima gdje su završeci fasadnih zidova ostali neporušeni, oštećeni su raznim raslinstvom, te bi pri konzerviranju trebalo i ove dijelove porušiti za cca 80cm visine i naknadno oziidati. Manja oštećenja zidova mogla bi se popraviti zatvaranjem - blombiranjem.

Kule grada su isto tako loše prošle kao i platna. Tako je jugozapadna kula oštro napukla po cijeloj svojoj visini, te će na istoj u najmanju ruku trebati bar ovaj dio sasvim srušiti i nanovo

ozidati uz potrebne veze s postojećim zidom. To isto vrijedi i za jugoistočnu polukulu. Sjeverna kula je najviše oštećena: 50 % zida kata potpuno je porušeno. Istočna i zapadna kula su manje oštećene te njihovo konzerviranje nebi predstavljalo neke veće radove (Trebalo bi postupiti kako je to navedeno pri kraju prethodnog stava za fasadne zidove.).

Unutrašnjost
dvorca - oštećenja.

Tanki prezidi između prostorija potpuno su porušeni, a deblji prezidi jako su oštećeni (u koliko nisu sasvim), te će kod svih trebati - prilikom radova na konzerviranju - porušiti 60 % a bi se mogli nanovo ozidati.

Stolariji nema danas ni traga izuzev dva okvira prozora zapadnoj polukuli koji su upola natruli (kapelica). Žbuka zidova tako izvana tako i iznutra potpuno je otpala izuzev nekih vrlo malih površina gdje se još uvijek drži, ali vrlo labilno.

Da bi se grad sačuvao od daljeg propadanja - urušavanja radova trebalo bi najhitnije pristupiti konzervaciji istog, a dalj-

njim investiranjem izvršiti potpunu obnovu grada i osposobiti ga da služi u turističke svrhe. Pri izvođenju svih ovih radova, a naročito pri radovima na obnovi i konzerviranju zidova, visine vanjskih fasadnih ~~zid~~ zidova predstavljati će znatnu teškoću, te time i poskupljenje, obzirom da će biti potrebne postavljanje solidnih skela i poduzimanje mjera osiguranja u toku radova.

Samo konzerviranje radova moglo bi se podijeliti u dvije etape:

I etapa konzervacije

Izvesti radove na obnovi porušenih i oštećenih zidova ~~gr~~ da sa konzerviranjem istih. U ovu etapu ne ulazi obnova i konzerviranje arkada dvorišta, jer iste nemaju organske veze s ostalim zidovima.

II etapa konzervacije

Obnoviti i konzervirati arkade unutrašnjeg dvorišta, te postaviti krovnu konstrukciju nad objektom i izvesti pokrivačke radove u tehnici kako je to bile ranije (šindra i mali format bitber crijepa).

IV KOŠTANJE RADOVA NA KONZERVACIJI

a) I etapa - u 1963 godini

- izrada kompletnog projektnog elaborata za definitivno dovršenje objekta s obzirom na novu namjenu	Din. 2,200.000.-
- istražni radovi u toku konzervacije	" 300.000.-
- nadzor na izvođenju radova na konzervaciji	" 160.000.-
- radovi na obnovi i konzervaciji zidova prizemlja i kata te svodova prostorija	

$717,50 \times 2 \times 11.500 =$

Din. 16,502.500.-

Ukupno za I etapu

Din. 19,162.500.-

b) II etapa - u 1964 godini

- obnova i konzerviranje arkada unutrašnjeg dvorišta

$(0,80 \times 1,10 \times 7,50 \times 15) + (0,80 \times 1,10 \times 3,70 \times 15) = 147,84 \times 17.000.- =$

Din. 2,513.280.-

- izrada krovne konstrukcije i pokrivanje

$812,00 \times 8.000.- =$

" 6,496.000.-

- nadzor na izvođenju radova ove etape

" 100.000.-

Ukupno za II etapu

Din. 9,109.280.-

Kako je izvođenje I etape zaista vrlo hitno u koliko se ne želi da ovaj ~~u~~ grad u potpunosti propadne, molimo da se iz sredstava Fonda za unapređenje kulturnih djelatnosti pri Savjetu za kulturu NR Hrvatske za 1963 godinu dodijeli iznos od

Dinara 15,329.990.-

dok bi Narodni odbor općine Duga Resa iz svog fonda za obnovu sa potrebnim dotacijama iz budžeta učestvovao sa 20 % ukupne vrijednosti investicija u ovoj etapi, t.j. Din. 3.832.510.-

Tekući račun Ustanove za obnovu starog grada Novigrad ima broj 411-15-2-357.

PREDSJEDNIK:

Protulipac Jura
Protulipac Jura

